

מכתב כללי

(תרגום חפשי)

ב"ה, ב' ניסן, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

אל אחינו בני ישראל,
ועסקני החינוך בפרט
בכל אתר ואתר
ה' עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

חג הפסח, חג הראשון אשר ניתן לנו, הנה הן עבור כלל ישראל והן עבור כל אחד מישראל בפרט, קשור הוא במיוחד עם ענין החינוך. לכללות ישראל — היתה יציאת מצרים הולדתם בתור עם וראשית ההכנה לקבלת התורה, אשר תורה תוכנה הוראה — הוראה וחינוך בדרך חיים.

לכל אחד מישראל בפרט — הדגישה התורה במיוחד: "והגדת לבנך", חינוך הילד, שהוא אחת הנקודות העיקריות בחג הפסח. ולכן חג הפסח הוא זמן מתאים להתבוננות בסדרי ואופני החינוך, וכיצד מתקיימים הם בפועל, בפרט בהנוגע להימים טובים.

נדפסה באג"ק חי"ב אגרת ד'קצו. הגדה של פסח עם לקוטי טעמים, מנהגים וביאורים (הוצאת תשמ"ז ואילך) ע' תקעה ואילך. במהדורה זו ניתוספו איזה מ"מ וציונים ע"י המו"ל. חג הפסח, חג הראשון: ר"ה ד, א.

יציאת מצרים הולדתם בתור עם: יחזקאל קאפיטל טז ובמפרשים שם. וראה תו"א ר"פ שם. תו"ח וארא צו, ב ואילך. סהמ"צ להצ"צ מצות קרבן פסח פ"ב ואילך (דרמ"צ עז, סע"ב ואילך).

יציאת מצרים .. ראשית ההכנה לקבלת התורה: כמ"ש (שמות ג, יב ובפרש"י — משמו"ר פ"ג, ד) בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה.

תורה תוכנה הוראה: ראה רד"ק לתהלים יט, ח. ספר השרשים שלו ערך ירה. גו"א ר"פ בראשית בשם הרד"ק. וראה זח"ג נג, ב.

"והגדת לבנך" .. אחת הנקודות העיקריות בחג הפסח: בא יג, ח. וראה שו"ע אדה"ז או"ח הלי' פסח סתע"ג ס"ד. הגדה של פסח עם לקוטי טעמים ומנהגים ע' טו.

ימים טובים, וחג הפסח בפרט, קשורים עם דינים ומנהגים רבים, אשר, נוסף למשמעותם בשעת מעשה, צריכה השפעתם להיות נמשכת וחודרת אל החיים היומיומיים גם בכל השנה.

עד כמה שחשוב הדבר לגבי כל אחד מישראל — חשובה עוד יותר ההשפעה על הנוער והילדים בפרט.

אבל למעשה, הרי מסיבות שונות, הנה תמורת זה שבימי הימים טובים תתחזק ותגדל ההשפעה — הנה הילדים והתלמידים, בנים ובנות, משתחררים מהשפעת הישיבה, ישיבה־קטנה ותלמוד־תורה, ולא רק לימי החג, אלא גם זמן מסויים קודם לכן.

בשנים קודמות לא הי' שחרור התלמידים בימי "בין הזמנים" משפיע לרעה על חינוכם, כי הרחוב, ומכש"כ הבית, נתנו להילד והנוער אוריה חי' וחמימה של יהדות וקיום המצוות בחיי היום יום במדה גדושה; תפקידם של מוסדות החינוך הי' בעיקר לתת לתלמידים ידיעות בתורה.

אבל בימינו, וביחוד במדינה זו, הנה תפקידם של מוסדות החינוך אינה רק להעשיר את ידיעות התלמידים בתורה ויהדות, אלא עיקר העיקרים הוא לנטוע בהם יראת שמים, קיום המצוות בהידור ואורח חיים יהודי בכלל.

וכך, הנה ניתוק השפעת מוסדות החינוך בימי "בין הזמנים" וימי החגים בפרט, גוזלת מהתלמידים השפעה חיונית, וזאת דוקא בשעה שזקוקים הם לכך במדה הגדולה ביותר.

הנני פונה בזה לכל העוסקים או שיש בידם לעסוק בחינוך הכשר, ואל ההורים בכלל, לתקן את המצב המעציב באמצעים המתאימים, והעיקר:

(א) לארגן, שבערב יום טוב, או עכ"פ בסמוך ליו"ט, יקבלו הילדים עוד הפעם את ההוראות וההדרכות הדרושות כדיני יום טוב זה, ובדבר תכנו ומשמעותו של החג.

(ב) לסדר את המוכרח בהחלט, שגם בימי החג, עכ"פ בימי חול־המועד, יפגשו המחנכים עם הילדים באופן המתאים,

ימים טובים, וחג הפסח בפרט .. חייבת השפעתם להיות נמשכת .. בכל השנה: להעיר מלקו"ת ברכה צח, ב. בפרט בנוגע לחג הפסח — ראה שיחת חגה"פ ה'תש"ג (ספר השיחות ה'תש"ג ע' 75): באמת — הארת כל המועדים מאירה בכל יום, נאך חג הפסח ווערט נמשך שטענדיג.

כדי לנצל ימי סגולה אלה לחזק את ההשפעה על הילדים בכל העניינים הקשורים ביום טוב זה בכלל ובהנוגע לפועל בפרט.

ובודאי יכולים למצוא דרכים ואמצעים להתגבר על הבעיות הקשורות בריחוק המקום או פיזור הילדים במקומות שונים, כי את הפגישה בימי החג אפשר לארגן לאו דוקא בבנין של מוסד החינוך; כמו"כ לא נוגע כאן כ"כ הסדר הטכני של הכיתות השונות, המחנכים וכדומה, כי הנידון כאן הוא אודות לימוד והדרכה שיכולים לאחד תלמידים מכתות שונות וכו'.

ג) אין להורים לסמוך לגמרי על מוסדות החינוך, אלא גם מצדם עליהם להפנות את תשומת לבם לכך שמצד אחד מזיקה השפעת הרחוב, ומצד שני, יש לילדים יותר זמן פנוי בימי יו"ט ובין הזמנים — שלכן גדלה יותר אחריות ההורים בנוגע להשפעה על ילדיהם, אבל גם האפשרויות שלהם גדולות יותר.

יתן השי"ת אשר כל הבנים והבנות, כל הילדים מארבעת הסוגים שנמנו בהגדה, יתאספו אל שולחן אחד מתוך מטרה לקיים את העדות והחוקים והמשפטים אשר צוה ה' אלקינו, ויהיו כולם "שואלים" טובים, לשאול בכדי לדעת ולקיים את תשובתה האמיתית של התורה.

והתחלה זו של קיבוץ גלויות, לקבץ ל"סדר" של תורה גם הילדים הנדחים, יחיש גם את האתחלתא דגאולה והגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, כאשר יתקיים האיחול שבו פותחים אנו את הסדר: השתא עבדין לשנה הבאה בני חורין.

בברכת חג הפסח כשר ושמח

מנחם שניאורסאהן

מארבעת הסוגים שנמנו בהגדה: פיסקא ברוך המקום, מירושלמי פסחים פ"י ה"ד. מכילתא (הובא בפרש"י) עה"פ בא שם, יד.

העדות והחוקים .. ה' אלקינו: ואתחנן ו, כ. הגש"פ פיסקא חכם מה הוא אומר, מירושלמי ומכילתא שם.

האתחלתא דגאולה: ראה ירושלמי ברכות פ"א ה"א. יומא פ"ג ה"ב. אסת"ר בסופו. שהש"ר פ"ו, י. ועוד.

הגאולה .. על ידי משיח צדקנו: רמב"ם הל' מלכים פי"א.

השתא .. בני חורין: הגש"פ פיסקא הא לחמא עניא.